

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrto leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 6 K, za druge izvenavstrijske dežele 8 K. Kdor hodi sam po njega, plača na leto samo 3 K. — Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušča do odpovedi. — Udje „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta št. 5, sprejema naročnino, inserate in reklamacije. — 1 kvadratni centimeter prostora stane 12 vin. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala naznanila“ stane beseda 5 vin. Parte in zahvale vsakega petivirsa 24 vin., izjave in Poslano 36 vin. — Inserati se sprejemajo do torka opoldne. — Nezaprite reklamacije so poštnine proste.

V Srbijo prodiramo.

General Köves zavzel s svojo armado Belgrad in višine južno od Belgrada. — General Galvic prodira čez Donavo ob reki Moravi. — Tretja armada prodira v Mačvo. — Srbske izgube v bojih za Belgrad velikanske. — Grčija ostane nepristranska. — Rumunija dopušča prevoz v Bolgarijo.

Belgrad zopet zavzet.

Belgrad je zopet v naših rokah! Bil je že enkrat, decembra lanskega leta, toda morali smo ga prepustiti sovražniku. Nismo imeli dovolj moči in kolikor smo jih imeli, so bile vsled velikanskih naporov izmučene. Novih moči pa nismo mogli postaviti proti Srbom, ker smo jih rabili takrat v siloviti borbi z Rusi v Karpatih.

Sedaj je položaj bistveno drugačen, kakor lanskega leta. Rusi sicer z vso silo napadajo našo fronto v Galiciji in Voliniji, toda ruska moč ni več tako sveža in nezlomljiva, kakor v Karpatih, če tudi je ne smemo in nečemo podcenjevati. Sedaj nam je bilo mogoče, da smo postavili za prodiranje v Srbijo mnogo močnejšo armado nego lanskega leta. V široki črti, v razdalji 400 km, ob Donavi, Savi in Drini, smo začeli prodirati v Srbijo. Boj za Belgrad se je bil tri dni. Tretji dan so zaplapolale naše zastave na belgrajski trdnjavi. Boji v Belgradu samem so bili izredno hudi. Za vsako hišo in za vsako ulico se je vršila borba. Sedaj je ta borba za nas srečno končana in naše čete zasedajo hribe južnozahodno in južnoizhodno od Belgrada.

Zavzetje Belgrada bo naredilo na balkanske države velik utis. Četverosporazum ni niti dovolj močan, niti dovolj spreten, da bi prišel svojim zaveznikom na pomoč. In tako bo napočil sodni dan za naše sovražnike na Balkanu!

Uradni poročili o zavzetju Belgrada.

Avstrijsko uradno poročilo z dne 9. oktobra pravi:

Avstro-ogrške čete infanterijskega generala Kövesa so včeraj udrle v severni del Belgrada ter zavzele mestno trdnjavo. Danes jutraj so si naredile nemške čete od zahoda sem pot do konaka. Na gradu srbskih kraljev plapolata avstro-ogrška in nemška zastava. Tudi od Belgrada ob reki navzdol in navzgor se ni mogel sovražnik, ki je stal na straži, nikjer ustaviti zaveznikom. V srbski Posavini in v Mačvi so ga potisnile avstro-ogrške čete nazaj.

Nemško uradno poročilo z dne 9. oktobra pravi:

Dve armadi skupine, ki se je nanovo sestavila pod general-feldmaršalom pl. Makensenom, sta s svojimi glavnimi močmi prekorale Savo in Donavo. Ko so se nemške čete, stoječe pod c. in kr. infanterijskim generalom Kövesom, polastile Ciganskega otoka in višin jugozapadno od Belgrada, posrečilo se je armadi dobiti tudi, večino mesta Belgrada v svoje roke. Avstro-ogrške čete so zavzele trdnjavo in severni del Belgrada, nemške čete novi konak. Čete prodirajo naprej skozi južni del mesta. Armada artilerijskega generala pl. Galvica si je na mnogih mestih izsilila prehod čez Donavo ob cesti Smederovo navzdol ter tira sovražnika pred seboj proti jugu.

Nadaljnji boji na Srbskem.

Avstrijska poročila.

Dunaj, 10. oktobra.

Uradno se poroča:

C. in kr. čete v Mačvi in severno od Obrenovca prodirajo uspešno dalje. Tisti avstro-ogrski in nemški polki, ki so bili vkorakali v mesto Belgrad, so mesto v ljutih počestnih bojih izčistili od sovražnika in napadajo vrhove, ki leže južnoizhodno in južnozahodno. Naši zavezniki so ob reki navzdol že pridobili južni breg Donave z močnimi silami, in so vrgli sovražnika iz več postojank.

S toplim priznanjem se spominjajo vodniki in čete po premagani veliki rečni črti v njih delokrogu neutrudljivega in junaškega delovanja naših vrlih pionirjev in požrtvovalnega sodelovanja podonavskega brodogoja.

Dunaj, 11. oktobra.

Uradno se poroča:

V Mačvi in pri Obrenovcu se ni zgodilo nič posebnega. Avstro-ogrške in nemške čete, ki so prodirale čez Belgrad, so vrgle Srbe iz njihovih utrdb jugozapadno in jugoizhodno od mesta, pri čemur so naše čete zavzele Zeleni Vrh in pa Veliki Vračar.

V okraju Smederovo in Požarevca so si divizije naših zaveznikov pridobile zopet precej ozemlja.

Pri zavzetju Belgrada so c. in kr. čete zajele 9 ladijskih topov, 26 poljskih topov, 1 žaromet, mnogo pušk, veliko municije in drugo vojno gradivo. Ujeli smo 10 častnikov in čez 600 mož. Krvne izgube sovražnikov so zelo velike. Podonavsko brodogoja je dvignilo nekaj rečnih in ruskih min.

Namestnik načelnika generalnega štaba: pl. Höfer, podmaršal.

Nemška poročila.

Berolin, 10. oktobra.

Veliki glavni stan poroča:

Mesto Belgrad in južnozahodni in južnoizhodni vrhovi se nahajajo po boju v naši posesti. Sovražnik je bil tudi dalje izhodno od tam vržen, kjerkoli se je ustavljal. Naše čete napredujejo dalje.

Berolin, 11. oktobra.

Veliki glavni stan poroča:

Ob Drini se razvijajo nadaljnji boji. Na fronti med Sabcem in Gradiščem je prehod čez Donavo zagotovljen. Južno od Belgrada so zavzete višine med Zarkovom in Mirijevom. Dalje izhodno se vršijo boji. Anatema-postojanka v podonavskem kolenu pri Rami je zavzeta. Nemške čete so dosedaj ujele 14 častnikov, 1542 mož ter zaplenile 17 topov, med njimi 2 težka in 5 strojnih pušk.

Vrhovno vodstvo.

Srbsko uradno poročilo.

Srbsko uradno poročilo, ki se izdaje v Kragujevcu, oménja, da se je začelo obstreljevanje Belgrada v noči od 4. na 5. oktobra. Ko se je zmrščilo, so

priluli avstrijski monitorji pred Belgrad in začeli obstreljevati trdnjavske utrdbe. Obenem so začele še tudi streljati težke baterije iz zemunskega brega, a artilerija, ki je že prej zavzela Ciganski otok, je obstreljevala srbske postojanke na Topčiderju.

Izredno hudo je bilo obstreljevanje srbskih postojank pri Rami, kjer so padale težke granate kakor toča. Obenem je skupina kakih 20 letalcev obmetavala srbske postojanke v ozadju z bombami.

Boje za Belgrad je vodil prestolonaslednik Aleksander. Mislilo se je, da se bo Belgrad zelo dolgo ustavljal.

Boji za Belgrad.

Jako težavni so bili boji za Belgrad. Srbi so zbrali močne čete, da se ustavljajo napadu. Vendar se je posrečilo našim četam, da so vkljub najhujšemu obstreljevanju, ki se je vršilo iz novo narejenih utrdb, prekorale Savo, udrle v severni mestni del, ter se tam držale, dokler niso prišle nove čete na pomoč. Srbi so jih besno napadali. Za severni mestni del se je bil boj 2 dni in 2 noči iz največje bližine. Toda Srbi so se morali vedno bolj umikati, dokler niso bili prisiljeni, da so zapustili mesto. Naši pa so mesto takoj zasedli in na belgrajski trdnjavi je zaplapolala naša avstrijska in zavezniška zastava.

Velike srbske izgube.

Srbi so imeli dosedaj, kakor poročajo bukreštanski listi, velikanske izgube. Njihove lahke baterije so napadalei kratkoma razstrelili, a tudi infanterijo so zažele neverjetne izgube. Na Ciganskem otoku, ki nam je že iz lanskih bojev znan in ki so ga sedaj zasedle nemške čete, je bilo 600 srbskih vojakov pokopanih. V Belgradu ležijo mnogoštevilna srbska trupla kar po ulicah. Bolnišnice so napolnjene ranjenecov iz tridnevni bojov. Naši sanitetni oddelki so sprejeli srbske bolnišnice, ki skrbijo tudi za hrano srbskim ranjencom.

Armade proti Srbiji.

Najnovejša uradna poročila nam podajajo prav zanimiva pojasnila o novi veliki ofenzivi zavezniških armad proti Srbiji. Vrhovni zapovednik balkanske armadne skupine je general-feldmaršal pl. Makensen, slavni voditelj velike ofenzive od Dunajca čez Galicijo v Rusijo. Pod njegovim vodstvom se nahajajo, kolikor je dosedaj razvidno, tri armade: izhodna nemška pod poveljstvom generala pl. Gallwitz, ki je znan iz bojov ob Narevu, srednja nemško-avstrijska pod našim generalom pl. Kövesom, osvojiteljem Ivangoroda, in zapadna, sestojeca iz naših avstrijskih čet, pod dosedaj še popolnoma neznanim zapovednikom.

Gallwitzova armada prodira čez Donavo od Smedereva do Železnih vrat, srednja se je polastila Belgrada ter višin južno od mesta, zapadna se nahaja v Mačvi in pri Obrenovcu. Prehod teh armad čez Savo in Donavo označujejo vojaški kritiki za nad vse sijajen vojaški čin. Priprave so se vršile že dalj časa in tako skrivaj, da jih sovražnik ni opazil. A čim je bilo nabranega dovolj pontonskega in mostnega materijala, se je pričelo naravnost strahovito obstreljevanje srbskih obrežnih postojank. Srbski predvoji so se morali umakniti in v tem trenutku so pričeli naši in nemški pionirji pripravljati prehode. V malo urah so se izkreale prve zavezniške kolone na srbskem bregu ter so napadle srbske, od naše artilerije že hudo razstreljene pozicije. Med tem so pionirji tudi že pričeli graditi mostove. Naše uradno po-

ročilo izrecno omenja čudovito naglo in izvrstno delovanje teh tehničnih čet. Mostovi so gotovi in čez nje se vale zavezniške armade v sovražno srbsko ozemlje.

Moč naših armad.

Kako močne so zavezniške vojske na balkanskem bojišču, o tem še nimamo nobenih zanesljivih podatkov. Iz Bukarešte poročajo, da znaša njih število najmanj 400.000 mož, pariški listi pravijo, da je samo Nemčija določila za Balkan nad 600.000 mož.

Moč srbske armade.

Srbi so v premirju skrbeli, da prenovijo svojo armado. Spravili so jo skoro na isto število kot začetkom vojske. Govori se, da znaša srbska armada, uporabna za fronto, 300.000 mož.

Naši letalci na Srbskem.

Iz Niša se poroča z dne 9. oktobra: Nemške in avstrijske letalce so včeraj opazovali nad Kragujevcem, Nišom in Belgradom. Poysod so metali bombe. Več bomb je bilo pa vrženih tudi na kolodvor v Lاپovem.

S točnostjo stroja.

Vojni poročevalec lista „Neues Wiener Journ.“ je poročal dne 9. t. m. svojemu listu: Veliko podvzete zaveznikov na Balkanu se izvaja naravnost s točnostjo stroja. Strategičen načrt se izvaja natančno v tistem času, ko se nameravajo izvesti podrobnosti. Pred več tedni mi je rekel nek višji častnik, ko so njegove čete odhajale na balkansko bojišče: Dne 8. oktobra bomo v Belgradu. Dejansko so pričele včeraj vkorakati naše čete v mesto, ki so je bili naši vojniki popolnoma zasedli. Na starem gradu, ki je bil deloma že razstreljen v prejšnjih mescih, plapolala cesarska zastava. Predno se je vzelo mesto, ki so ga bili Srbi upravljal junaško branili, so se bili hudi poulični boji.

Ko so prekoračile naše čete iz Zemuna sem reko, so se bili boji v tesnih, zavitih ulicah starega Belgrada vedno višje, dokler ni bil prisiljen sovražnik, da je moral izprazniti tudi Kalimegdan in glavne ceste, nad katerimi kraljuje nadvladajoče mesto — novi konak, ministrstvo zunanjih stvari in poslopje tistega častniškega društva, ki je tvorilo središče — mujskačev proti Avstriji.

Nemški podmorski čolni v Sredozemskem morju.

Zadnje tedne so nemški podmorski čolni dosegli posebne uspehe v Sredozemskem morju. Potopili so kak tucat tujih parnikov in med njimi več večjih prevoznih ladij, vozečih vojaštvo. Med potopljenimi ladjami je tudi velika prevozna ladja „Arabia“, ki je bila potopljena pri kapu Matapanu, in ladja „Raman“, ki je bila potopljena dne 18. sept. s 50 možmi indijskega vojaštva.

Veliki dogodki na Balkanu.

Bolgarija seveda ni ugodila ruski zahtevi, da v teku 24 ur pretrga vse zveze z Avstrijo in Nemčijo in zato so Rusija in z njo vse zaveznice pretrgale diplomatske zveze z Bolgarijo. Italijanski, francoski, angleški, belgijski, srbski in črnogorski poslaniki so odpotovali iz Sofije, le ruski poslanik je ostal kot zasebna oseba v mestu, ker se mu je vnel slepič in je moral biti operiran.

Vojske še ni Bolgarija nikomur napovedala, niti jo je katera druga država napovedala Bolgariji. Da Bolgarija še ni nastopila z orožjem, se ni čuditi, kajti splošno mobilizacijo je odredila šele dne 21. sept. in še z njo ni gotova. Pomisli moramo, da smo tudi mi in Nemčija potrebovali mesec dni za mobilizacijo. Proti komu se bo najprej obrnilo bolgarsko orožje, o tem ni nobenega dvoma. Pred kratkim je razposlala bolgarska vlada občinam v 20.000 izvodih spomenico, v kateri pravi:

„Naš največji sovražnik je danes Srbija. Osrednji sili (Avstrija in Nemčija) sta nam obljubili za naše aktivno vojaško sodelovanje dalekosežne zemeljske pridobitve na stroške Srbije. Te obljube odgovarjajo naši zahtevi, da dobimo ob Donavi skupno mejo z Avstrijo.“ Sedanja vojska je pokazala, kako nujno potrebujemo skupne, neposredne zveze z Avstrijo. Pa obljubili so nam tudi še druge dele Stare Srbije.“

Grčija je četverosporazumu popolnoma zmešala strene. Pogajala se je le z ministrskim predsednikom Venizelosom in ne z kraljem. Venizelos je bil očitno kupljen in je hotel vse izpolniti, kar četverosporazum zahteva. Toda kralj je hotel poskrbeti tudi za Grčijo. Hotel je vedeti, predno pomaga četverosporazumu, kdo dobi Albanijo, ali Italija ali Grčija. Venizelos je moral iti, ker se je že predačel udal četverosporazumu. Prišlo je

ministrstvo Zaimis, katero držal kraljem. Prepovedalo je nadaljnje izkrčevanje francosko-angleških čet v Solunu ter razglasilo, da ostane Grčija nevtralna.

Četverosporazum se zelo hudnje nad Grčijo, ker si upa misliti tudi na svojo koristi in ne samo na tuje. Ako četverosporazum ne bo dal Grčiji gotovih obljub glede Albanije, ne bo šla. Grčija nikdar s svojo vojsko četverosporazumu na pomoč, ampak ostala bo nevtralna, prijazna četverosporazumu, prijazna pa tudi Bolgariji in nam. Italijanska pohlepnost (po Albaniji) tudi četverosporazumu ni na korist. Kjer Lah, tam smola.

Rumunija se je zbalala velikanskih avstrijskih in nemških čet ob Donavi ter je tudi bolj prijazna. Skozi svoje meje spušča že vojno gradivo in avtomobile za Bolgarijo.

Splošen položaj na Balkanu se je vsled zadržanja Grčije za nas zelo zboljšal. In bo vsak dan boljše, ako bodo naše čete srečno prodirale skozi — Srbijo.

Koliko čet je že četverosporazum izkrčal v Solunu, o tem si poročila nasprotujejo. Bo jih okoli 30—40.000. Kje se sedaj nahajajo te čete, ni znano. Splošno se trdi, da so Angleži in Francozi pripravehali, dalje izkrčevati svoje čete v Solunu.

Vedno bolj se tudi širi mnenje, da bodo Angleži in Francozi opustili svoje napade na Dardanele in ondotne čete poslali Srbiji na pomoč. Kdaj in kako, še je negotovo.

Čast slovensko-štaj. pešpolku št. 87!

Dne 8. oktobra je načelnikov namestnik generalnega štaba, podmaršal pl. Höfer, dal uradno razglasiti:

„V severnem delu doberdolskega odseka je sovražnik zopet brezuspešno napadal. Pri Selcah so pregnali oddelki pešpolka št. 87. Italijane iz nekega, v njihovi bojni črti se nahajajočega kamneloma, odbili protinapad ter razstrelili sovražne postojanke.“

Za vsak polk je velika čast, ako je imenoma naveden v poročilu generalnega štaba. Ta čast je doletela sedaj tudi naš slaven slovensko-štaj. pešpolk št. 87. Mi, ki smo doma, se izrečno veselimo nad to častno pohvalo ter ponosni pošiljamo našemu pešpolku iskrene pozdrave na bojišče.

Kmetijska strokovna šola.

(Iz dežele kmetijske šole, v št. Jurju ob juž. žel.)

Na deželni kmetijski šoli v St. Jurju ob juž. žel. se namerava začeti z rednim poukom, ako se bo oglasilo dovoljno število učencev. Z ozirom na posebno v sedanjih razmerah dokazano važnost umnega kmetijstva se pričakuje, da bo zanimanje za izobrazbo v kmetijski stroki še mnogo večje, kakor dosedaj. Stojilni dopisi bivših učencev dokazujejo, kako jim koristi četudi le 10mesečna izobrazba ne samo v njih stroki, temveč celo tudi v vojaški službi in drugod. 10mesečno večinoma brezplačno bivanje na zavodu: nese marljivemu mladeniču, ki z zanimanjem vse zasleduje, prav oderuške obresti v marsikaterem oziru.

Ker pa še niso vsi predpogoji za zopeten početek poduka v redu, ne gre, da bi se tečaj že sedaj pravilno razpisal, vendar je pa treba že naprej znati, kake udeležbe je pričakovati. Pozivljejo se torej mladeniči nad 15 let, ki imajo voljo vstopiti kot učenci, in so dovršili vsaj ljudsko šolo z dobrim uspehom, oziroma njih starši, da se zasedaj, če ni mogoče vsebno, kar z dopisnico oglašijo ravnateljstvu.

Pripomniti se pa še mora, da je višja predizobrazba, kakor samo ljudska šola, še bolj všeč, ker omogoči toliko boljše učne uspehe. Kmetijska šola je strokovna šola, ki stremi po tem, da vcepi v razmeroma kratkem času učencem isto teoretično in praktično strokovno znanje, katero je danes praktičnim kmetovalcem potrebno. Organizacija šole in nje obsežno posestvo nudi za to obilo prilike. Čim inteligentnejši pridejo učenci na zavod, toliko lažje in popolnejše se doseže namen. Strokovna šola naj izobražuje v stroki, vse drugo naj bi učenci že iz drugih šol seboj prinesli. V enem letu se vendar ne more človeka vsestranski izobraziti. Sicer se more učencem tudi s slabšo predizobrazbo tudi v tem oziru nekoliko pomoči, to pa ne sme iti predačel proti smislu specialnega namena strokovne šole. V tem oziru vladajo zelo krivi pojmi. Kmetijske šole z več letniki se smatrajo za višje nego one z enoletnim tečajem, ker se trudijo nekako tekmovati z meščanskimi in drugimi šolami glede splošne izobrazbe. S stroko samo pa vendar nima to nič opraviti.

Kdor hoče doseči višje javne službe, ta le naj gre na visoke šole, kdor se pa hoče posvetiti domačemu gospodarstvu, ta doseže čim inteligentnejši je, toliko boljše tudi v 10mesečnem tečaju potrebno podlago.

Umno kmetijstvo ni nikakor tako nevhvalna stroka, za marljivega inteligentnega človeka, kakor se prevečkrat sodi. Gotovo bi bilo za narodno gospodarstvo kaj dobro, če bi imeli več kmetovalcev z boljšo splošno in temeljito strokovno izobrazbo. Sedaj so pri nas vsakojake državne službe največji smoter naše učeče se mladine. Za samostalno pridelovanje, katero je in bo zlasti v sledečem času državi gotovo več, naj pa ostanejo neuke moči. Nove razmere zahtevale bodo gotovo temeljito preobrazbo v tem oziru. In zakaj bi naš kmetijski stan ne predstavljal ne le isto strokovno zmožnost, temveč tudi isto splošno inteligenco kakor drugod, kjer je zelo ugleden, visoko cenjen činitelj.

Kmet, gospod in vojna.

(Napisal Anton Kosi, Središče.)

Kdo bi si bil mislil, da bo posegla svetovna vojna z raznimi svojimi posledicami tako globoko v naše družabno življenje.

Dočim je na eni strani uplivala blažilno na množestvine narode naše obgrožene Avstrije, da so si takaj od pričetka vojnega plesa podali pomirjeni med seboj k skupni obrambi domovine junaške svoje roke, dočim se je več ali manj napeto razmerje med avstrijskimi narodi vsled vojne ublažilo, se je na drugi strani poostrišlo razmerje med glavnimi stanovoma človeške družbe, med kmetstvom in uradniškim stanom ali če hočete, med kmetom in gospodom.

Človek je vsled svoje prirodne nezadovoljnosti že tako bitje, ki ga vsaka jasna črta, ki jo opazi na svojem bližnjiku, neprijetno dirne, kar mu tega ne privošči, ako se mu godi v tem ali onem oziru bolje, nego njemu samemu. Občutek, ki se vzbudi v našem snu, ako primerjamo tujo srečo s svojimi razmerami, imenujemo zavist, ki ji ponekod tudi „jal“ pravijo.

Kakor je ljubezen blaga, plemenita in dobra hči človeškega srca in uma, kakor izvirajo iz nje najčistejše misli in želje, tako je zavist grda in umazana strast človeške notranjosti; iz nje izvira mržnja in sovražstvo do bližnjega. Zavist je tako stara kakor človeški rod sam; poln svet je je, zato ima prav naš slovenski pregovor, ki pravi: Če bi se dala zavist kuniti, ne rabili bi nikoli drv.

Sedaj bi pa rad povedal to, kar zahteva naslov mojega članka, namreč nekaj o kmetu in gospodu z ozirom na sedanjo vojno.

Ker nam hočejo sovražniki, kakor znano, zapreti kruh, je začela na naša vrata trkati stiska, začelo nam je manjkati najvažnejšega živeža.

Naravno je, da tega pomanjkanja ne čuti toliko oni stan, ki nam živež prideluje, t. j. kmet, kolikor ga čuti gospod: uradnik, meščan, ki živi takorekoč iz rok v usta ter si mora vsak dan vse sproti kupovati.

Dosedaj je bilo tako v navadi, da je zavidal kmet gospoda, ker je „gospod“ in mu ni treba težko delati od zore do mraka, od mraka do dne, pa ima vendar na mesec toliko in toliko lepe plače — gospod pa je zavidal kmeta, ker temu po meščanovem mnenju ni treba kupovati za drag denar živeža, saj mu takorekoč vse samo od sebe lepo iz zemlje zraste. Tako se je razvijala medsebojna zavist med kmetom in meščanom naprej, toda vojna, ki je naše življenske razmere v vsakem oziru izpremenila, je povzročila i tukaj preobrat.

Kmet je nehal zavidati gospoda, pač pa se je začel zavedati svoje veljave, ker je v sedanjih težkih časih spoznal resničnost pregovora, ki pravi, da vse, karkoli živi, vse kmet preredi, v meščanu pa se je izpremenila prejšnja zavist do kmeta v nekako mržnjo, tu in tam celo v sovražstvo, zakaj po mnenju meščana bi lahko dajal kmet svoja živila mnogo ceneje, saj mu zemlja rodi vsega dovolj: na vrtu, na polju, na travniku mu vse krasno stoji in živina se mu tudi lepo redi.

Take nazore ima meščan o kmetu, ker vidi pri njem le plodno polje, vidi rodne sadonosnike, v hlevu pa lepo rejeno živino, ne vidi pa kmetovih trudov, ne čuti njegovih skrbi, ne more pojmiti onega strahu, ki polni kmeta srce, ko se zbirajo nad njim hudourni oblaki, ko se urednjujejo pesnikove besede:

In vse se vije, vse trepeče,
boji se šiba vse grozeče.

Življenje je boj, neprestan boj za obstanek, in naj si izvoli človek ta ali oni stan, povsod borba za vsakdanji kruh. Kdor ima večje dohodke, ima navadno tudi večje potrebščine, večje stroške. Ko bi se hoteli in mogli ljudje raznih stanov o medsebojnih razmerah natančneje poučiti, bilo bi v marsičem boljše na svetu, več zadovoljnosti, manj zavisti, manj sovražstva. Spoznali bi ljudje po takem opazovanju medsebojnih življenskih razmer, da ga ni človeka pod božjim solncem, ki bi imel vse, kar si njegovo srce poželi, zato pa tudi ni človeka na zemlji, ki bi bil v resnici zadovoljen. Pa to ne more biti drugače, saj že sv. Avgustin trdi, da je človeško srce nemirno do groba in mir zadobi šele, ko bode mirovalo v Gospodu.

Vojna je mogočna vzgojiteljica narodov. K dobrim njenim stranem prištevamo tudi to, da se je meščan začel nekoliko boljše brigati za kmeta in njegovo delo, ker je še le sedaj v hudi stiski za vsakdanji kruh spoznal, da je kmet v resnici steber, na katerem slone vse druge stavbe človeške družbe in ako se ta steber poruši, se neha vsako človeško življenje.

Na misel mi prihaja tukaj dogodek, ki ga je priobčil nedavno neki kmet v nekem vrtensberskem gospodarskem tedniku. Ta kmet piše: Pred kratkim sem doživel veselo presenečenje. Pisala mi je namreč moja nečakinja iz mesta, zelo „omikana“ deklica, ki

se je naučila že vsega, kar omikane gospodilne potrebujejo, sledeče vrstice: „Ljubi stric! Zelo bi Ti bila hvaležna, ako bi smela priti to poletje k Tebi, da bi se učila kmetijstva.“

List, ki je priobčil te vrstice, dostavlja z nekim zadovoljstvom: Mogoče, da bode tudi svetovna vojska in pomanjkanje živil po mestih vzbudilo v meščanih željo po večjem spoznanju kmečkih razmer.

To mnenje ni napačno, zakaj letošnje poletje ni izzbilo iz mestnih zidlin samo onih ljudi, ki so na kmetih rojeni, odšli v mesto iskat si lažjega in boljšega življenja, marveč dobili smo kot goste prave gosposke ljudi, t. j. v mestu rojene, ki se kot „mestni otroci“ niso nikoli zanimali za kmeta in njegovo delo, kvečjemu, če si jih povabil na veselo vrisko trgatega.

Z veseljem in naj si so tudi dobili žuljave roke, so mnogi meščani, veliki in majhni, pomagali letos kmetu pri njegovem delu na polju, na travniku, pa še rajši v sadonosniku pri obiranju sadja. Ni jih motil in žalil kmetški duh, duh po gnoju, ki ga omenja naš Stritar v svoji pesmi „Na kmetih“, rekoč:

Vse je lepo pri vas, po volji mi, prav po domače,
ramo — malo po gnoju daji —
Vendar to nič ne de ...
meni ta d h je domač.

Spoznavajmo torej drug drugega v njegovih razmerah: gospod kmeta, kmet gospodar in lažje bomo prebili težke sedanje čase. Da, tudi kmet naj upošteva življenske razmere meščanov, zlasti uradnikov, in ne bode ga zavidal za njegovo „visoko“ plačo, ne za njegovo „brezskrbno“ življenje. Plača uradnikova z ozirom na njegove razmere in potrebščine ni prevelika, skrbi pa čisto niso manjše nego kmetove. Draginja je velika in raste od dne do dne, le tako uradnikova plača. Jesti mora on in družina njegova vsak dan, oblačiti se mora stanu primerno, statovanje mora plačevati redno, a odkod jemati. Vse je treba plačati sproti. Dočim je dobil prej tu in tam še kaj na up, ne dobi sedaj ničesar niti na up, zlasti velja to glede živil.

Umevna je torej hipna razburjenost meščanov, ako zahteva kmet z ozirom na obično draginjo za svoje pridelke nekoliko višje cene, nego prej, umevna, rekel bi opravičena je ta razburjenost zlasti tedaj, ako se meščanu zazdi, da hoče kmet resnost in strogo sedanjega časa uporabiti v svojo korist.

Torej: Boljše spoznanje medsebojnih razmer in kmeta ter gospoda sedanja vojna ne bo še bolj razdružila, marveč približala v zavesti, da ima vsak stan svoje solčne in senčne strani in da ni prav, ako si ljudje sedanje razburjenje o česa in težavno žalostne razmere napravljajo sami še žalostnejše in težavnejše.

Avstrijsko-italijansko bojišče.

Kako so se naši vojaki od 87. pešpolka hrabro držali, poročamo na drugem, častnem mestu. Sicer pa z italijanskega bojišča ni veliko poročati, kajti tam se dan za dnevom ponavljajo stara pesem, da naši hrabri vojaki odbijejo vse italijanske napade, sedaj pri Tolminu, sedaj pri Selcah, sedaj na Krnu, skratka povsod.

Laški politiki niso nič kaj dobre volje. Doma je vedno več ljudi, ki jeyno govorijo, da je vojska z Avstrijo največja neumnost, ki so jo mogli storiti. Čez štiri mesece že butajo v alpske skale, in vse zaman. A tudi laške želje glede Albanije ne gredo še prav v klasje. Četverosporazum bi rad, da bi tudi Lahi šli Srbom na pomoč. Toda Lahji bi šli skozi Albanijo in pri tem bi bolj pazili, da si osvojijo Albanijo, nego da pomagajo Srbom. Glede Albanije pa so zelo razdražljivi Grki. Če bi Italija šla skozi Albanijo, bi se menda temu uprli Grki, in tako bi četverosporazum izgubil na Balkanu še svojega zadnjega prijatelja. Lahov se drži povsod smola.

Na Doberdolski planoti.

Lahi poizkušajo zadnji čas, da bi se na Doberdolu približali pod zemljo našim četam. Njih saperji so pridno na delu. Ker ne gre nad zemljo, skušajo pod zemljo. Toda tudi tukaj ne gre, naše čete pridno izpadajo ter preganjajo laške krite.

Gorica — naravna trdnjava.

„Morning Post“ piše: Videl sem Gorico. Tako blizu sem bil, da se mi je skoraj zdelo, kakor bi mi bilo treba le roko stegniti, pa bi se dotaknil njenih zidov. Kljub strašni žalostni, ki se že tako dolgo odigrava na teh s krvjo napojenih poljih, se smehljalo mesto s svojim porednim smehom dol z višine. Težko si je misliti ljubkeše slike, nego jo nudijo rodovitni vinogradi, čisti in tleči valovi Soče in brda polna težko obloženih sadnih dreves. Ves utopljen v ta očarajoči pogled sem se v svoji notranjosti zavedel, zakaj so se tvegali tako neizmerni naporji za osvojitve tega mesta in kako se je godilo, da je tu toliko in toliko tisoč Italijanov sedaj že tri mesece obsojenih k mirovanju. Prve italijanske čete, ki so od Krmina sem udarile na Gorico, so prinesle s seboj največje navdušenje, da osvoje vse lepe dežele in

mesta, ki so nekoč spadale (!) k Italiji. Nobena ovira ni mogla zaježiti njihovega prodiranja. Preko vinogradov in njiv na Brdih so se razlili kakor plaz, močnejši nego vihar sovražnega artilerijskega boja. Pa Avstrijci so znali izkoristiti v svoj prid vsako naravno oviro, ki se jim je nujila. Napeli so vsak živec in vsako mišico, da bi ne popustili v pritisku, s katerim oklepajo Italijani izsiljena (!) mesta. Miljo za miljo je valovila bitka, po gričih in v dolinah, ki so bili vsi gosti zaraščeni z gozdom in so se mogli vzeti le za ceno velikih naporov in uprav strašnega krvoprelitja.

Koncem mesca junija so se potem Avstrijci umaknili na utrjene postojanke pri Gorici. Ta bojna postojanka je prav gotovo eno izmed vojnih čudežev sedanjega svetovnega požara. Moderna artilerija je dokazala, da imajo umetno postavljene trdnjave le zelo omejeno vrednost, če niso celo čisto brezpomembne. Gorica pa zavzema izjemno staljšo. Daje nam neovržen dokaz o premoči naravne trdnjave. V resnici, Gorica je naravno čudo utrjenega kraja. V sredi teh naravnih utrdb ležeče mesto obliha v obsežnem loku Soča, katera hiti nasproti ravno na jugu, odkoder prihajajo napadalci. To je izdajalska, divja reka, ki je za brambo posebno ugodna. In ob reki in dalje naprej, proti zapadu in izhodu, obdaja Gorico nepretrgan venec gora. Od daleč so te gore natančno podobne orjaškim utrdbam, katerih moč je ravno v njihovi nepretrgani vrsti. Niti ene točke od Krmina do Gorice in dalje naprej, od furlanskih ravnin pa tje do Cedad, ki bi predstavljala odprtino v tem nasipu. Že zgodovina je potrdila strateški pomen Gorice, ki je bila stari Rimljanom najtrdnjše očišče proti prodirajočim barbarom. Tu pri Gorici je bilo žarišče vseh velikih bojov, ki so se vodili v srednjem veku za nadvladje Benečije. Sedaj pa mora Gorica prvič zapirati pot ljudstvu, ki teži proti severu in se bori za svojo (!) svobodo. In ne samo naravne ovire so ustavile prodiranje osvobodilcev, marveč tudi sovražnikove brambne naprave, ki so bile skrbno pripravljene za časa italijanske nevarnosti in ki predstavljajo naravnost vzoren zgled strateške modrosti. Vsi njihovi topovi, ki so skriti po teh jam polnih predelih, so zvezani med seboj z velikanskim brzojavnim in telefonskim omrežjem. Resnično na nobenem mestu fronte se nima boriti kaka armada v tem orjaškem boju narodov proti toliki množini težkoč, kakor Italijani. Italijanom sreča ni bila naklonjena. Bila je huda neugoda, da jim je povodenj dva meseca po napovedi vojne edino vozno dohodno cesto v Gorico spremenila v brezkončno močvirje. Zato se seveda vedno podaljšuje ta boj, katerega izid je pa popolnoma gotov. A uspehi se ne dajo vsi naenkrat doseči in tudi ne vsak dan sproti ugotoviti.

„Italijani predrli čez Gradec.“

S kakim obrekovanjem in lažmi delajo sovražniki v inozemstvu, da bi nam natvezili na vrat le še več sovražnikov, dokazuje naslednje pismo, katero je pisala neka bolniška sestra iz bolnišnice St. Francis v Blue-Island (Illinois v Severni Ameriki) svojemu bratu v Celovec. Pismo, datirano s 6. junijem t. l., se glasi: „Pravkar najdem naslednje besede v ameriških listih kot brzojavko: „César Franc Jožef je umrl na srčni kapi. Neposredni vzrok njegove smrti je razburjenje vsled izgubljene velikanske bitke na ogrski nižini.“ Take novice se tu vedno čujejo. Zmagov sovražnikov so povsod velike, posebno Italijani dvigajo visoko svojo zastavo z brezkončnim zmago-slavljem nad našo ogroženo domovino. Že čez Gradec prodrli zmagoviti italijanska armada se pripravljajo na nov sunek, da obkoli avstrijsko armado, ki je bila poražena na ogrski nižini.“

Neka ljubljanka, ki je služila kot vzgojiteljica na Angleškem in se je sedaj vrnila domov, pa pripoveduje: „Ko smo odhajali z Angleške, so nam dali cele košare jedil, češ, da bomo imeli vsaj kaj jesti, ko pridemo v domovino. V Avstriji in v Nemčiji da ni nobenih živil več. Ljudje da kar trumoma po cestah umirajo vsled lakote.“

Sv. Lucija obstreljevana ponoči.

V noči od 16. na 17. sept. je obstreljeval sovražnik s težkimi granatami vas Sv. Lucijo celo noč, do polnoči bolj poredkoma, od polnoči dalje pa kar zaporedoma. Nihče ni spal, vsi so se tiščali v župnikovi in Munihozi kleti. Ob 4. uri zjutraj je bila zadeta župna cerkev sv. Lucije. Od zunaj se ji ne pozna še kaj posebnega, a od znotraj je napravila italijanska granata pregrozno opustošenje. Vse je razbito, raznešeno in prekučeno: altarji, spovednice, pridiznice, orgle, križev pot in nekatere klopi. Kip sv. Lucije, velik in težak, vržen iz altara, je obležal na altarnih stopnicah. Le eno je ostalo med temi razvalinami na svojem mestu popolnoma nedotaknjeno: tabernakelj z Najsvetejšim, upanje naše edino. Fotografija v „Glasniku“ bo pokazala podobo groznega razdejanja.

Od drugih hiš je bila Božičeva porušena do tal v eno samo grobljo, malo manj novi hiši Vidučeva in Kramarjeva. Vidučev Ivanček, vojak, lani v Galiciji ranjen in kot tak na dopustu, se je iz ruševin svoje hišice skoraj le po čudežu rešil neranjen.

Hudi nalivi na južnem bojišču.

Že nekaj dni lije na Krasu. Vojaki trpe hujo. A kljub silnim nallivom vstrajajo. Mokri do kože pre-

žijo na sovražnika, ki se rad navali na naše ravno ob najneugodnejšem vremenu, misleč, da najde naše nepripravljene, ali pa da zbeže pred dežjem in mrazom. Takih nallivov v Galiciji nismo bili navajeni. A vse prenašamo. Ako eden opeša, pride drugi na prsto. — V strelskih jarkih imamo vodo. V njej prebijemo po več ur zaporedoma. Menjave so sedaj gostejše. Drugo vojaštvo pa je vse pod streho. Enako tudi konji.

Italijanske izgube na Tirolskem.

Italijanske izgube na Tirolskem, kjer so do pred nekaj dnevi hudo napadali visoko planoto Vieregut in Folgarijo, so velikanske. Računajo jih na 2000 mož. Italijani so zadnje dni ustavili svoje napade.

Slovenski vojak na Tirolskem.

Alojzij Mauko, po Prlekiji, Prekmurskem in po Hrvaškem znani slikar, ki je okrasil tudi mnoge cerkve, piše s ... na Tirolskem, kjer služi pri telefonskem oddelku, svojim h Kapeli:

Imam službo pri telefonu. Noč je od 5. na 6. oktobra. Sam sem. Moje misli hitijo k vam. Naj vam napišem nekaj dogodkov: V nedeljo, dne 12. septembra, so nas Lahi vzeli na muho. Proti poldnevni naš telefon ni več funkcioniral. Hitro pozovem tovariša, vrlega Tirolca, naj bo pri telefonu. Jaz pa grem pogledat, kje je žica pretrgana. Prasketali so šrapneli udarjale granate. Priporočal sem se Mariji, bil je ravno god njenega imena. Ker so žice napeljene z ene skale na drugo, sem moral iskati konca po nevarnih strminah. Našel sem ju in spajal. Se nisem bil prav gotov, kar prižvižga 7.5 cm granata. Brez misli čakam, kaj to zdaj. Pozabim celo se vleči. 10 m pred menoj pade na prod in vrže kamenje na vse strani, tudi v mene. Eksplozirala pa ni. To je bila sreča za me. Drugače bi bilo po meni. Dokončal sem delo ter se vračal. Še dve granati ste prileteli in padli blizu mene, pa nisem se jih več bal. Če me prej ni zadela, ko sem delal na enem mestu, me tudi sedaj ne bode, ko lezem nazaj k naši postaji.

Drugi dan so se ponavljali ti prizori. Večkrat je trebalo iti popravljat žice. A ostal sem zdrave kože. G. poročnik, ki je bil takrat poveljnik, mi je rekel, da bom predlagan za odlikovanje, ali srebrno ali pa bronasto, še ne vem. Pa naj bo, da sem le pripomoček, da se nameravani italijanski napad na Monte P. ni posrečil. Pri mojem telefonskem oddelku imamo dozda enega ranjenca, izgubil je sromak obe oči. Dne 27. sept. pa je padel neki pridni fant z Moravskega v kakih 300 m globok prepad in se ubil. Tu smo vedno v nevarnosti, ne samo pred sovražnikom, ampak tudi drugih nesreč se nam je bati. Na vse smo se privadili, ker pač mora tako biti. Bog nam daj skoraj zmago in svidenje!

Dalmatinci o generalu Borojeviču.

Dalmatinski vojaki, ki so se vrnili domov na kratek dopust, govore o generalu Borojeviču s takim ponosom, kakor govori sin o priljubljenem mu očetu. General Borojevič prihaja med vojake, tudi v prve vrste, med najljubejši ogenj. Nekje je padel poleg njega njegov pobočnik. Razgovarja se z vsakim, kratko, a besede so polne miline. Včasih se tudi pošali. Za celo našo vojsko misli: za obleko, za hrano, za tobak, za zdravje, za vse. Vojaki hvalijo hrano, o okopih pa pravijo, da so tako urejeni, kakor so te v domači hiši. Vsi imajo novo zimsko obleko. Vsi, od prvega do zadnjega, zatrjujejo, da Italijani ne prodro nikjer niti prve obrambne črte, ali dosti je prostora v naši posesti izven te črte, pa tudi tega si ne morejo Lahi osvojiti.

Na vojaških potovanjih.

Franc Bečan, gozdarski praktičant v Oplotnici, nam piše z italijanskega bojišča dne 3. oktobra:

Na svojih vojaških potovanjih sem videl mnogo romantičnih krajev, kateri pa človeka ne zanimajo vedno tako, kot bi ga n. pr. v našem česu.

Ko smo dali severnemu bojišču slovo, smo bili nekaj dni nastanjeni v hiši, kjer je bil, kakor to priča marmornata plošča v zidu, rojen naš prvi slovenski pesnik in pisatelj Valentin Vodnik. Sedaj na južnem bojišču pa imam priložnost gledati kraje, o katerih je toliko pesnil Simon Gregorčič. „Krasna si, hči pla in!“ Da, zares krasna je reka Soča, ki šumi med belimi skalami. Ta reka ima tako čisto vodo, da se vidi na dnu vsak pesek in je tudi prav čista pitna voda. Pri nas na Stafrskem gotovo nimamo tako dobre vode v studenih, kot je soška voda. Sedaj nam je prepovedano piti to vodo, ker je večkrat okrvavljena.

„Nazaj v planinski raj!“ Da, krasne so te planine in ni čuda, da je veliki pesniški duh želel razvaj v te planine. Tudi jaz bi bil tako zablavljen s pesnikom to pesem, kajti dali smo slovo tem planinam in pozdravili velikane-sčeznike. Med pohodom od Soče v naše sedanje postojanke smo imeli dva dni počitek v kraju, od katerega je spesnil Gregorčič krasno in dolgo pesem: „Glej ... tamto sred gorskih vrhov ...“ Skoro od vseh krajev, kjer taborim, si kupim razglednico. Celu zbirko želim, če mi Bog da srečo, da pridem zdrav domov, pokazati znancem!

Avstrijsko-rusko bojišče.

Rusi zopet srdito napadajo v Voliniji in v Galiciji. Na vsak način hočejo predreti našo črto. Brez vesti žrtvujejo tisoče in tisoče vojakov kakor lani v Karpatih. Očividno je ruski namen ta, da bi nas prisilili, odvzeti s srbskega bojišča, kjer zdaj na 400 km široki fronti napadamo, nekaj vojaštva. Toda dosedaj se jim njih namen ni posrečil in upamo tudi v bodoče ne bo. Naše čete stoje trdno in zama so vse velike ruske izgube.

V Voliniji in Galiciji je sedaj vrhovni poveljnik vsem četam general Linsingen. Pod njim stoji v Galiciji grof Bothmer s svojo armado, drugi podpoveljniki javnosti še niso znani.

Ob rumunski meji v Podoliji in Besarabiji Rusi izpraznjujejo vse kraje. To bi kazalo, da se ali bojuje našega vpada ali pa celo — rumunskega.

Na severnem Ruskem bijejo Nemci pod maršalom Hindenburgom luti boj za mesto Dvinsk. Civilno prebivalstvo beži iz Dvinskega. Nemški topovi so tako blizu, da se ob njih streljih rušijo dimniki, pokajo stene in sklebeta šipe.

Nova ruska ofenziva.

„Corriere della Sera“ poroča iz Petrograda: Na celi bojni črti pripravljajo Rusi novo ofenzivo. V Rusijo so prepeljali čez Sibirijo velike množine streliva. Več milijonov novih čet je pripravljenih, ki čakajo le še potrebne orave in streliva, da nastopijo v boj.

Na francoskem bojišču

Francozi in Angleži še vedno napadajo nemško fronto pri Arasu (severni del fronte) in v Sampa-niji (sredni del fronte). Toda sedanji uspehi daleč zaostajajo za onimi, ki so jih dosegli v ofenzivi koncem meseca septembra. Zraven je treba pomniti, da so ti uspehi sedaj tem manj vredni, ker že tudi Nemci dosagajo protiuspehe. Gre se seveda na obeh straneh za majhne črte, kakih 100 metrov, če jih je 1000 metrov, so že uspehi za ondote razmere veliki.

Vedno nanovo prinašajo listi, posebno švicarski, vesti, da bodo Italijani prišli na francosko bojišče. Verjetno bi bilo to v tem slučaju, ako Lahji ne bodo šli na Balkan, kjer so za Srbe in Grke, kar je radeč robec za purana. Potem bo šlo v zameno pač več Francozov na Balkan.

Turška državna zbornica.

Dne 5. oktobra je začela zbirati turška državna zbornica. Ob otvoritvi je imel sedanji turški vojni minister Enver paša znamenit govor, v katerem je rekel, da ima Turčija dva milijona mož pod orožjem. Ob Dardanelah so postavili Francozi in Angleži do sedaj 500.000 mož na bojišče. Polovico, torej četrt milijona, jih je že našlo svoj grob, druga polovica je bolana in ranjena.

Iz tega govora je razvidno, da imajo Turki dovolj vojaštva. Sedaj imajo za obdardanelške boje tudi dovolj smodnika, pušk in topov, toda za podvzeta drugod bo jim tega manjkalo. Kadar si bodo nemške čete narežile pot skozi Srbijo, bodo Nemci Turkom ožrožili tudi njih armado do zadnjega gumba ter jo postavili v nove boje zoper Angleže v Egiptu, Ruse v Kavkazu in še morda kje drugod.

Iz teh dogodkov se vidijo že tudi obrisi prihodnjih zvez med državami. Trozveza Avstrija, Nemčija in Italija je mrtva, in na obzorju nastaja nova zveza Avstrija, Nemčija, Bolgarija, in Turčija. O Rumuniji in Grčiji še se danes ne more reči, na katero stran se boste nagnili.

Razne novice.

* Priloga. Današnja številka ima „Narodno-obrambni Vestnik“ kot prilogo.

* Duhovniška vest. Župnijo St. Ilj pod Turjakom je dobil vlč. g. Davorin Roškar, župnik pri Sv. Florijanu ob Boču.

* Podpisuje vojno posejilo. Zopet nas kliče domovinska dolžnost, da stojimo v vrste onih, ki z denarjem pomagajo Avstriji, da srečno izvojuje velikanstvo svetovno. Pogoji so izredno ugodni, kakor je razloženo v inseratu, na katerega opozarjamo. Kdor more, naj podpiše! Slovenci se izkazimo vsaj v tem, da nas veliko podpiše, četudi ni mogoče velikih svot! Koristilo bo Avstriji in še posebej naši slovenski domovini!

* Skupni grb avstrijsko-ogrske monarhije. — Cesar je odredil nov grb za avstro-ogrske monarhijo in novo zastavo za vojaštvo in mornarstvo. V grbu in

na zastavi bo odslej tudi ogrska kroha (krona sv. Stefana) in ogrske barve.

* Nadvojvoda Ludovik Salvator †. Umrl je leta 1847 v Florenci rojeni nadvojvoda Ludovik Salvator, stric nadvojvode Leopolda Salvatorja in Franca Salvatorja. Bil je neoženjen.

* Podporno društvo Dijaška kuhinja v Mariboru ima svoj letošnji občni zbor prihodnji petek, dne 15. vinotoka, v stanovanju društvenega tajnika g. profesorja dr. Antona Medved (Gledališka ulica št. 2) ob ½5. uri popoldne, z običajnim vspešnim. Na udeležitev se s tem vabijo vsi velečlenjeni društveni udje.

Za dijaško kuhinjo v Mariboru so darovali: dr. Ivan Glaser (mesto venca na grob † Fel. Ferk) 10 K; Posojilnica v Mariboru (mesto venca na grob † Fel. Ferk) 50 K; Ivan Tomazič, nadučitelj v Tinjah, 12 K. Bog plati stoterno!

* Zgodovinska knjižnica. Med spisi, ki jih je priobčilo Zgodovinsko društvo za Slovenski Stajer, ima še na razpolago prvega in drugega zvezka „Zgodovinske knjižnice“. Prvi zvezek podaja navodilo, kako se naj spisujejo krajevne kronike, ki bi se naj zlasti v sedanjem času natančno in vestno pisale. Drugi zvezek pa govori o izkopinah, o predzgodovinskih dobah in o sledovih starih selišč. Naše Spodnje-Stajersko je prav bogato na takih najdbah. Neštevilna gradišča, gomile, groblje itd. se hranijo v sebi mnogo gradiv za domačo zgodovino. Žal, da ljudje mnogokrat v zemlji najdene predmete uničijo ali jih pa tujci raznesejo na vse strani in gredo v zgubo za domačo zgodovino. V tem oziru je treba pouka, zato se je omenjenim knjižnicam zelo znižala cena, da pridejo kolikor mogoče med ljudi. Kdor želi oba zvezka, naj pošlje znamko za 20 vin., za eden zvezek pa 15 vin. Zgodovinskemu društvu v Mariboru.

* Družba sv. Mohorja. Družba sv. Mohorja v Celovcu je ravnokar pričela razpošiljati družbene knjige za leto 1915. Cenjeni udje prejmejo letos naslednji književni dar: 1. Koledar za leto 1916. 2. Mesija, 2. zvezek. 3. Zgodovina e. in kr. pešpolka št. 17. 4. Zgodovina slovenskega naroda, 5. zvezek. 5. Slovenske Večernice, 60. zvezek. 6. Presveta Evharistija (molitvenik). Kdor je doplačal 80 vinarjev za brošuro, oziroma K 1.40 za vezan izvod, prejme še: Trojka. Družba se bo potrudila, da častiti udje prejmejo knjige kolikor mogoče hitro. Letošnje knjige se bodo razposlale po sledečem redu: 1. Krška škofija. 2. Razni kraji. 3. Tržasko-koprška škofija. 4. Lavanjska škofija. 5. Ljubljanska škofija. 6. Goriška nadškofija. Ker je vsled vojske promet na Goriško zelo otežkočen, prosimo vse č. gg. poverjenike goriške nadškofije, katerim je v sedanjih razmerah omogočeno prejemati tovrstnega blaga, da nam po dopisnici naznani, po kateri poti in na katero pošto ali železniško postajo naj jim pošljemo družbene knjige. Vsa družbenik naj prejme svoje knjige v tisti župniji, v kateri se je vpisal. Na poznejše izpremembe stanovišča se pri tolikem številu družbenikov ni moglo ozirati. Cenjene gg. poverjenike nujno prosimo, naj z ozirom na sedanje izredne prometne razmere po prejemu aviza pošljejo takoj po knjige na železniško postajo, da ne bo sitnih reklamacij, ki povzročajo Družbi samo zamudo in nepotrebnih stroškov. Vsem č. gg. poverjenikom, ki prejmejo po železnici po več zabojev, uljudno naznanjamo, da se nahaja zapisnik udov vedno v zaboji z najnižjo številko. Vsakemu zavoji so tudi priložene pisovalne pole Družbe sv. Mohorja za prihodnje leto. Stroške, katere so imeli č. gg. poverjeniki za odposlatev denarja in prejem knjig, morajo jim posamezni udje povrniti. One č. gg. poverjenike, ki dobivajo svoje knjige neposredno v družbeni tiskarni, prosimo, naj čimprej pošljejo po nje, da nam zavoji ne zastavljajo prepotrebne prostora. — Družba sv. Mohorja v Celovcu.

* Pozor, županstva! Blizu se čas občinskih proračunov. Županstva naj jih pravočasno predložijo okrajnim zastopom, ker bi sicer deželni odbor v slučaju tozadevne zamude (kakor se čita v razglasitvah) razveljavil in razpustil občinski odbor in občini postavil v urad vladnega komisarja. Dalje je še tu intam običajno, da rešujejo občinski odbori kot taki tudi naloge krajevnega ubožnega sveta, čeravno obstoji ta korporacija, in sklepa o proračunih, letnih računih ter se bavi tudi z podporami občinskim ubožim itd. To ni prav in je protizakonito; temveč je to edina skrb ubožnega sveta, ki je za-se korporacija, kakor je to občinski odbor in ima svoj odkazan delokrog. Tudi na to se bo strogo pazilo in v danem slučaju postopalo proti županu, oziroma občini. Torej: pozor županstva!

* Vinska letina na Sp. Stajerskem. V ptujskem vinogradiškem okraju je letošnji vinski pridelek izborne kakovosti, toda pridelalo se ga bo manj, kakor v lanskem letu. Iz celjskega okraja se pa poroča, da so vinogradi vsled dolge trajajočega deževnega vremena zelo trpeli. Več kakor polovica grozja je segnila.

* Hmelj. V pretečenem tednu se je spravila večja množina tujega, zlasti stajerskega hmelja na trg v Zatec. Ker po tujem hmelju ni bilo prav nobenega, popraševanja, je bila cena za tuj hmelj le samo na papirju in je znašala za stajerski hmelj 70 do 75 K za 50 kg.

* Nov pionirski znak. Za pionirje se uvede nov znak in sicer sidro z gorečo mino ter cesarsko kroho na vrhu. Znak so za častnike iz pozlačene kovine, za moštvo (tudi za častnike, če se nadi na zlatih

našivih) pa iz posrebrene kovine. Znak nosijo vsi oficirji in moštva, ki so izvežbani kot pionirji in sicer oni, ki so pridrženi pionirskim oddelkom (vodom), na čepici, vsi drugi pa na levem rokavu vrhnje suknje.

* Slovensko deklico, ki je izgubila v vojni očeta, bi vzel slovenski kmet v St. Ilju v Slov. gor. za svojo. Stara bi naj bila 8 do 10 let. Sporočila se naj pošlje na naše uredništvo.

* Kaj je s perocidom? Tajnik Gospodarskega društva v Dutovljah na Krasu (Primorsko) nam piše: V 39. št. od 30. sept. t. l. sem čital podpisani v Vašem listu pod naslovom „St. Ilj v Slovenskih goricah“, dopis, v katerem se pravi, da vsi, ki so škropili s perocidom, obžalujejo, ker imajo suhe vinograde. To prečitavši sem se čudil, pa ne samo jaz, ampak tudi drugi, in to vsled tega, ker tukaj smo uverjeni, da je perocid še boljši kakor galica. Mi ga rabimo že tri leta. Evo dokaz! Tukaj, ravno v našem selu, v Krepjah, ima sedež Gospodarsko društvo, ki ima svojo lastno zalogo blizu železniške postaje Dutovlje-Skopo. To društvo se peča z dobavo kmečkih potrebščin za svoje ude. V letošnji spomlad se je naročilo dva vagona perocida direktno iz tovarniških zalog iz Češkega. Razprodalo se ga je tu po našem okraju po nekaterih občinah v Vipavski dolini in so letos imeli vsi lepe vinograde in so s perocidom zadovoljni in bodo za prihodnje leto naročili še perocida. Vzrokov, zakaj v gori omenjenih krajev perocid ni koristil, ne moremo razvedriti in preiskati. Če le ni bila tvarina, ki so jo rabili, napačno, ali slabo napravljeno blago? Jako rad bi pa doznal za našo kakega vinogradnika onih krajev, v katerem so rabili perocid brez uspeha. Vprašal bi ga, kje so kupili perocid in kako so pripravljali tekočino za škropljenje. Prihodnjo spomlad bom opisal v Vašem listu lastnosti perocida in kako je treba tekočino pravilno narejati. Za zdaj pa prosim, da blagovolite v Vašem listu posneti iz tega mojega pisanja, da pravi in pravilno napravljeno perocid obvaruje trte pred peronosporo ravno tako kot galica. Da se tudi prepričate, Vam pošljem na orled par trt, ki so bile škropljene s svojim perocidom in sicer pod naslovom: blago brez veljave. Z najodličnejšim spoštovanjem se bližim v Krepjah na Krasu, Primorsko, pošta Dutovlje, Antoni Tavčar, tajnik Gospodarskega društva.

* Prehodi in brodišča čez Savo na črti Trbovlje-Jesenice. Od dne 15. oktobra 1915 naprej smejo rabiti le naslednji prehodi in brodovi čez Savo na črti Trbovlje-Jesenice (na Dolenjskem) za promet s Kranjskega na Stajersko, oziroma Hrvaško in v nasprotni smeri: Cestni most Trbovlje-Skofjariza (posestnik c. kr. stavbni nadsvetnik Kirchschlager); brod Hrastnik-Sava (posestnik A. Urbajs); most na deželni cesti Radeče-Zidanmost (posestnik Kranjska dežela); brod Hotomež-Loka (posestnik J. Simončič v Brodu); cestni most Radna-Sevnica (posestnik baron Tusch v Boštanju); brod Krško-Rajhenburg (posestnik Ivan Flis v Rajhenburgu); most na deželni cesti Krško-Videm (posestnik dežela Kranjska); brod z Mrtvic in Skopje na Češevce na Stajerskem (posestniki v Mrtvicah in Bregah); most na deželni cesti Catež-Brežice (posestnik dežela Stajerska); brod Catež-Mostec (posestnik občina Mostec); brod Jesenice-Ključ na Hrvaškem (posestnik Ivan Semenič v Jesenicah). — Prekoračenje Save na omenjeni črti na drug način, uporaba vseh drugih brodov ali sredstev za prehod, tudi tistih čolnov, ki služijo le zasebni uporabi lastnika, je strogo prepovedano. — Colni in druga sredstva za prekoračenje, ki ne služijo za obrat gori navedenih brodov, se morajo za čas te naredbe odstraniti od brega Save. — Prestopki se bodo kaznovali od političnih oblastev po cesarskem ukazu z dne 20. aprila 1854, d. z. št. 96.

* Odlikovanje. Odlikovan je bil g. Janko Hameršak, c. in kr. praporščak 7. pešpolka, doma iz Bukovec pri Ptuj, zaradi velikega junaštva na severnem bojišču s srebrno kolajno I. razreda. Vrlemu Slovence-junaku čestitamo!

* Stiletni starček — na bojišču. Stabni zdravnik dr. Hertwig je slavil te dni svoj 81. rojstni dan v strelskem jarku.

* Tržne cene v Gradcu. Debeli voli 272 do 288 K, srednje debeli 252 do 264 K, suhi 232 do 248 K; debele krave 244 do 276 K, srednje debele 180 do 240 K, suhe 148 do 176 K; biki 228 do 288 K, mlacha živina 208 do 264 K; teleta 220 do 340 K, izjemoma 344 do 350 K; mlade svinje 470 do 480 K, bele svinje 450 do 460 K, srednje debele 430 do 440 K, mesne svinje 460 do 464 K; ovce 260 do 280 K. (Pri gov. živini veljajo cene za 100 kg žive teže, pri teletih, svinjah in ovcah za 100 kg mrtve teže.) Seno 100 kg: sladko 11 do 12.— K, kisle 10 do 11.— K, slama 8 do 9.— K; pšenica 41.50, rž 33.50, ječmen 30.80, koruza 35, proso 50 K, oves 27.30 K, ajda 50 K, fižol 96 do 120 K, grašica 100 do 160 K, leča 120 K, proseno pšeno 130 do 146 K, pšenični zdrob 70 K, koruzni zdrob 82 do 110 K, ržena moka 47 K, pšenična moka št. 0 76 do 80 K, št. 4 65 do 70 K, št. 6 (erna) 47 do 58 K (100 kg). Jajca komad 14 do 15 v, krompir 16 do 18 v 1 kg, mleko 28 do 34 v liter. — Cena živini zapet poskočila.

* Cene za živino na Koroškem. Koroška vnovčevalnica za živino je za nakup na Koroškem od 1. oktobra dalje določila naslednje cene: Klavni voli 1a K 2.40, klavni voli 2. vrste in vprežni voli K 2.10 do K 2.36, klavne telice 1a K 2 do K 2.10, druge vrste K 1.80 do K 2, klavne in pitane krave 1a K 1.90 do K 2.10, druge vrste K 1.50 do K 1.90. Mala živina: klavna teleta za 1 kg žive teže K 2 do K 2.36, za-